

מי אחראי ליישום טכנולוגיות מתקדמות, ומה אחריותם המשפטית של בעלי תפקידים בארגון?

מאת עו"ד טלי שקד, M.A.

מגשרת מוסמכת, מומחית בנזקי גוף ותאונות עבודה

טכנולוגיות מתקדמות קיבלו הדרכה יסודית והם מיומנים בהפעלתן. במקרים אחרים, עשויים תובעים לתבוע יצרן שלא טרח לוודא העברת הדרכה יסודית על הטכנולוגיה שמכר למעסיק שבשירותו אירעה התאונה.

תחום נוסף, שבו מתחדדת השאלה את מי ניתן לתבוע הוא תחום אחזקת המכשור והטכנולוגיות. לדוגמה, בפני בית המשפט עומדת תביעה של עובד שהפעיל מטחנת בשר ואצבעותיו נקטעו מסכיני המכונה, אף שאמור היה להיות בה מנגנון שמפסיק מידית את פעולתה. בשל תקלה במנגנון הבטיחות, פעולת המכונה לא נעצרה והתוצאה הייתה, כאמור, פגיעה במפעיל. העובד תבע את מעסיקו ואת החברה המבטחת שלו, וזו הגישה הודעת צד שלישי נגד ממונה הבטיחות של החברה, שהועסק על ידה כקבלן עצמאי. טענות ההגנה של המעביד, וכן, של ממונה הבטיחות, היו שמטחנת הבשר נרכשה מספק מורשה ובעל תו תקן של בטיחות, ואם אכן היה כשל בפעולת המכונה יש לתבוע אותו. השאלה המשפטית שהתעוררה הייתה מהו היקף האחריות של המעביד/תופש המקום, הרוכש מכונה: האם הוא רשאי לסמוך על אישורי היצרן ועל הצגת תו תקן בטיחות של אותו היצרן, קודם שיאשר את הפעלת המכונה, או שמא עליו לערוך בדיקות מטעמו?

כיוצא בזה, במקרה שבו דרש ממונה בטיחות לשלוח לתיקון עגורן שמצא בו כשל בטיחותי. העגורן נשלח, תוקן ועבר בדיקות נוספות אצל היצרן. לאחר שהעגורן הוחזר והעבודה בו חודשה, אירעה תאונת עבודה למפעיל. השאלה המשפטית שהתעוררה הייתה, מה היקף אחריותו של תופש המקום ושל ממונה הבטיחות מטעמו? האם רשאי היה להסתפק בתיקון שבוצע על ידי היצרן, או שמא היה עליו לבדוק בדיקה נוספת?

בטכנולוגיות חדשות הדילמה מחריפה ומתעצמת עוד יותר. ככל שהטכנולוגיה מתקדמת יותר, כך יש צורך להזדקק ליצרן או למפתח הטכנולוגיה. השאלה היא אם לאחר שהיצרן טיפל בבעיית הבטיחות, עדיין מוטלת אחריות נוספת על תופש המקום/המעביד לערוך בדיקות בטיחות יסודיות בתחום טכנולוגי שלא תמיד מוכר לו.

לסיכום: האחריות המשפטית של בעלי תפקידים במקומות עבודה, המפעילים טכנולוגיות מתקדמות, נתונה לפרשנות משפטית שונה ומגוונת. תביעות בשל פגיעות בעבודה מגיעות לא אחת לבתי המשפט. אין תשובה חד-משמעית וגורפת, וכל מקרה של תאונת עבודה נבחן לגופו, ובית המשפט מכריע על סמך הראיות והנסיבות העומדות בפניו במקרה נשוא הדין. ■

טכנולוגיות מתקדמות הביאו לפיתוח טכנולוגי של מכשור מתוחכם בכל תחומי העבודה וגרמו במקרים רבים לשיפור משמעותי באיכות החיים של העובדים. המכשור המתקדם והטכנולוגיות החדשות הצריכו לימוד יסודי של הפעלתם, תרגול יסודי, ולעתים אף שינוי דפוסי חשיבה והרגלי עבודה קודמים של מי שצברו ניסיון של שנים רבות בטכנולוגיות "פשוטות" ומתוחכמות פחות.

אנו מוצאים כיום טכנולוגיות חדשות ומכשור מתקדם בכל תחומי החיים: בתחום היצרני, בתחום הביטחון, בתחומי הרפואה ובכל תחומי המחקר במדעי החיים.

הטכנולוגיות החדשות התרחבו והובילו לפיתוח מכשור אשר נועד למנוע תאונות ואסונות. כך, למשל, פותחו טכנולוגיות מתקדמות לגילוי אש, ואף לכיבוי אש, כאמצעי לקידום בטיחות בעבודה ובמבנים.

הסוגיות המשפטיות שאנו עוסקים בהן הן: מי נושא באחריות המשפטית במקרה שבו מתרחש אסון ועובדים או צדדים שלישיים נפגעים? על מי מהגורמים ניתן להשתית את התביעה הנוזיקית? התשובה המשפטית הפשוטה היא כי אפשר לתבוע את כל הגורמים המעורבים בטכנולוגיות החדשות: מהיצרן, דרך היבואן או המפיץ, אל הספק הסופי, המנהלים והמעסיק אשר בשירותם פועלות הטכנולוגיות, ולעתים אפשר להטיל אחריות, או למצער, אחריות תורמת, על העובד עצמו. ההחלטה את מי לתבוע בשרשרת ההפצה והתפעול, ואם לתבוע את כל הגורמים או רק את חלקם נתונה בלעדית בידי התובע-הנפגע. אחד השיקולים המנחים תובעים בשאלה את מי לתבוע הוא שיקול "הכיס העמוק", כלומר מי מכל הגורמים מסוגל לשלם סכומים גבוהים כפיצוי על הנזק.

אחד ההבדלים העיקריים באחריות המשפטית של בעלי תפקידים בין טכנולוגיות "ישנות" לטכנולוגיות חדשות ומתקדמות הוא בתוספת האחריות, וייתכן אף שבאחריות מוגברת של האחראים להדרכה. החובה להדריך ולעדכן את העובדים בטכנולוגיה החדשה ולוודא שהבינו את השימוש הנכון בה מושתת על המחזיק במקום העבודה [כמצוין בתקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים) התשנ"ט-1999, וכן, כמצוין בתקנות ארגון הפיקוח על העבודה (תכנית לניהול הבטיחות) התשע"ג-2013].

אנו מוצאים בתביעות רבות בגין נזק בעבודה את הטענה כי העובד שנפגע לא קיבל הדרכה נאותה ומספקת ממעסיקו בהפעלת הטכנולוגיה החדשה. במקרים אלו, התביעה תהיה כלפי המעסיק שאצלו אירעה התאונה, וכלפי ממוני ההדרכה, וממונה הבטיחות עלול אף הוא למצוא את עצמו נתבע, כיוון שלא וידא כי מפעילי